

VPWinfo.nl

2010 nummer 3

Kwartaalblad van **VPW Nederland**

Beroepsvereniging van r.-k. pastores

Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht • T 030 293 33 15

E info@vpwinfo.nl • W www.vpwinfo.nl

Een duik in het diepe

Beginnende pastores

VPW Nederland

Beroepsvereniging van r.-k. pastores

Wisseling van de wacht

Nico Bulter verlaat VPW Nederland

Een en twintig jaar is Nico Bulter als beleidsmedewerker aan de VPW verbonden geweest. Daarmee is Nico sinds lange tijd de persoon voor en achter de schermen van de VPW. Samen met Louise als secretaresse de beroepskrachten van de VPW. Nico kent (bijna) iedereen in katholiek Nederland en zijn warmte en scherpe geest maken het voor iedereen prettig hem te ontmoeten. Daarnaast is Nico een goed schrijver en een scherpe waarnemer. Ik bewonder ook zijn loyaliteit aan de VPW, een loyaliteit die best wel eens op de proef is gesteld. Als vereniging zijn we Nico grote dank verschuldigd. Maar nu gaat Nico de VPW dan toch verlaten. Op 11 november is zijn afscheid, waarover u nog geïnformeerd zult worden.

Toen Nico aangaf te willen stoppen, moest het bestuur op zoek naar een goede plaatsvervanger. We hebben die gevonden in Jan Franken, een man die zijn sporen in diverse functies ruimschoots heeft verdiend. De sollicitatiecommissie en het bestuur hebben het volste vertrouwen in zijn deskundigheid en inzet.

Dan het thema van dit nummer, beginnende pastores. Ik herinner me dat ik in mijn eerste (grote) parochie met 3 collega's begon. Na een jaar waren het er twee en nog een jaar later was ik alleen. In het aartsbisdom krijgen startende pastores een functie waarbij ze geen eindverantwoordelijkheid dragen. En ander punt van zorg is de instroom van pastores in de parochies. Weliswaar is er een redelijke instroom op de priesteropleidingen (mede dankzij buitenlandse priesterstudenten die echter hun eigen problematiek meebrengen), maar het aantal studenten op de klassieke universitaire theologie opleiding die opleidt voor functies in het parochiepastoraat is laag, te laag.

Niels Morpey, voorzitter

COLOFON • VPWinfo.nl is het kwartaalblad van VPW Nederland, Beroepsvereniging van r.-k. pastores. ISSN 1574-9916. Nr. 3, oktober 2010.

VPWinfo.nl

- *Redactie VPWinfo.nl*
M. Bijleveld, N. Bulter (hoofdredacteur), D. Gies, L. Meijer, J. van Lente (ontwerper).
- *Redactiesecretaris*
Marije Bijleveld, Postduifstraat 7, 6227 AZ Maastricht, T 043 - 361 89 03, rijveld@gmail.com
- *Secretariaat*
Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht, T 030 - 293 33 15, E info@vpwinfo.nl | www.vpwinfo.nl

- *Grafisch ontwerp, fotografie en illustraties*
Jeroen van Lente Grafisch ontwerper, Tielekeshoeven 32, 5242 KB Rosmalen, T 06 28 15 20 30, E jeroenvanlente@xs4all.nl
Bezoekadres: Pastoor Hordijkstraat 5, Rosmalen.
Foto's door de auteurs aangeleverd: pagina 2, 4 (Nathan Rozema), 6, 10, 14, 18, 19, 21 en 24.
- *Druk*
Drukkerij BiblovanGerwen, Den Bosch.

Contributie

De contributie bedraagt € 140,-. Aspirant-leden (studenten) betalen minimaal € 15,-. Sommigen, onder wie emeriti, parttimers met een arbeidsovereenkomst van 50% of minder en zij die lid zijn van een andere vakbond, kunnen gebruik maken van het gereduceerd tarief van

€ 70,-. De penningmeester verzoekt hen de volledige contributie te betalen of anders een hogere bijdrage. Over te maken op postbanknummer 303 72 79 t.n.v. VPW Nederland inz. Contributie m.v.v. naam en woonplaats.

Organisatie

VPW Nederland

- *Secretariaat VPW Nederland*
J. Franken (beleidsmedewerker)
L. Westerveld (secretaresse)
Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht, T 030 - 293 33 15.
- *Dagelijks bestuur*
N.H.F. Morpey, Beatrijpad 24, 3813 DM Amersfoort, 06 19 87 64 76,
H.J.M. v.d. Bunt-Koster, Nijverheidsstraat 22 7621 TM Borne, 074 - 266 68 36,
M.D. Dijkman, Kerkstraat 19, 6941 AC Didam, 0316 - 295 606,
P. Gabriël, Zwolse Anjer 8, 2631 SR Nootdorp, 015 - 310 89 36.

- *Bestuur*
H.J.M. v.d. Bunt-Koster, M. Corvers, A. van Dijk, M.D. Dijkman, E.J. van Dijk, C. Epskamp, P. Gabriël, C. Lalieu, J. Langelaan, M. Th. v.d. Loo, L. Mesman, N. Morpey, W. Paassen, J. van Rooij, J. Siemons, K. Tolboom, J. Verbruggen.
- *Financiële administratie*
H. Kroon.
- *Landelijke Commissie Rechtspositie (LKR)*
J. Deckers, S. Draisma, J. Franken, L. Geurts, H. Hudepohl, A. Kuin, J. Mersel, T. van de Rijken, wko, P. van Schagen.
- *Tuchtcollege*
W. Blezer-van der Walle, R.J. Bunnik (secr), R.G.W. Huysmans, A.P.H. Meijers (vz), J.W. Nibbelke, K.W. Walf.
- *Website*
P. Gabriël, webmaster.

Diocesane VPW's

- *VPW Den Bosch*
Secretariaat VPW Nederland
Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht, 030 - 293 33 15, denbosch@vpwinfo.nl.
- *Bestuur*
J. Beekers, J. Rens, J. van Rooij, J. Siemons.
- *Werkgroep Arbeidsverhoudingen*
J. Deckers, Sophiastraat 1, 5671 XJ Nuenen, T 040 - 2831210.
- *VPW Breda*
Secretariaat
F.M. Vermeulen, Florahove 24, 4702 EZ Roosendaal, 0165 - 53 45 06, breda@vpwinfo.nl
- *Werkgroep Arbeidsverhoudingen*
F.M. Vermeulen, Florahove 24, 4702 EZ Roosendaal, 0165 - 53 45 06.
- *VPW Groningen-Leeuwarden*
Secretariaat
J.M.A. Langelaan, Boerschaplaan 41, 7824 NA Emmen, groningen-leeuwarden@vpwinfo.nl.
- *Werkgroep Arbeidsverhoudingen*
W. van Harmelen, p/a Adm. Helfrichstraat 74, 9801 GJ Zuidhorn, T 058 - 266 03 01.

VPW Haarlem

- *Secretariaat*
J.C.J. Verbruggen, Meerkoet 6, 1745 HJ Spanbroek, 0226 - 351 951, haarlem@vpwinfo.nl.
- *Werkgroep Arbeidsverhoudingen*
M. Bruijns, Snuiverstraat 2, 1561 HD Krommenie, 075 - 628 12 08.

VPW Limburg

- *Secretariaat*
A.H.H. van Dijk, Kon. Julianastraat 14, 6585 XR Mook, 024 - 366 10 20, toonvandijk@planet.nl
- *VPW Rotterdam*
Secretariaat
H.J.T. Dam, Mondriaan 5, 2681 MJ Monster, rotterdam@vpwinfo.nl.
- *Kommissie Arbeidsverhoudingen*
P. van Schagen, Sterzegge 5, 2318 ZG Leiden, 010 - 418 10 41.

VPW Utrecht

- *Secretariaat*
Chr. Kantoci-Janssen, Bussloselaan 17-A, Bussloo-Voorst, 0571-261914, utrecht@vpwinfo.nl
- *Commissie Rechtspositie*
L. Geurts, Lorentzstraat 9, 7316 GJ Apeldoorn, 055 - 521 94 24.

INHOUD

Sommigen weten van meet af aan dat zij pastor in een parochie willen worden.

Anderen komen er geleidelijk aan achter dat dat hun plek is. Voor allen geldt dat zij een diocesaans toelidingsprogramma moeten volgen. Dat is vereist wanneer zij in een parochie gaan werken. Hoe zo'n programma er uit ziet en waar de deelnemers vertrouwd mee moeten raken, is te lezen in het artikel van Jan Brok, studie-rector voor pastoraal werk(st)ers in het bisdom Breda.

Na een stageperiode in een parochie komt het moment dat de eerste 'eigen' parochie een feit is. De verwachtingen kunnen hooggespannen zijn: de beginnende pastor heeft er zin in, hij zit boordevol plannen en ziet allerlei toekomstperspectieven voor zich. Drie pastores die nog niet zo lang geleden aan de slag zijn gegaan, vertellen wat zij op hun pad tegenkomen. Over het algemeen zijn zij zeer positief. Als er iets is dat tegenvalt, wat natuurlijk toch voorkomt, dan overheerst dat het positieve gevoel niet.

Toch zijn er beginnende pastores die het niet bolwerken. Zij zijn bijvoorbeeld niet goed voorbereid om in een team te werken, ze worden niet goed opgevangen, ze willen te veel te goed doen of ze overschatten wat ze aankunnen. Een burn out ligt op de loer. In een helder artikel belicht Anke Bisschops de oorzaken en gevolgen van overwerkt zijn, en hoe dat te voorkomen.

DE PRAKTIJK

4 Als een vis in het water

Geert Rozema

6 De barmhartige Samaritaan

Lâm Thê Nguyễn

8 Gehoor geven aan de roeping

Jan van Steenoven

10 Het diocesaan toelidingsprogramma

Jan Brok

14 De 'do's and don'ts' van een beginnend pastor

Dr Anke Bisschops

18 Afscheid beleidsmedewerker

Nico Bulter

Na 21 jaar neemt Nico Bulter afscheid als beleidsmedewerker van VPW Nederland.

19 Onze nieuwe beleidsmedewerker

Jan Franken

... en neemt Jan Franken het stokje over.

22 Geestelijk leiderschap

19 Contributie

DE RUBRIEKEN

13 Onze rechtspositie

Nico Bulter

17 Beroepsethiek

Beroepscode wordt vernieuwd

Nico Bulter

20 Nieuws uit de diocesane VPW-en

Nico Bulter

23 Gelezen

Kerkvernieuwing...

Een uitdaging!

Piet van Hooijdonk

24 Rob Lijesen

75 jaar!

Als een vis in het water

Over hoe een pastoraal werker na een stevige opleiding aan de slag gaat als diaconaal-missionair werker in het parochiepastoraat. Over hoe fondsen, collega's, andere spelers, en niet in de laatste plaats de mensen in de wijk meewerken om nabij en betekenisvol pastoraat tot stand te brengen.

In november werk ik drie jaar in het pastoraat. Als buurtpastor in twee wijken in Arnhem, Klarendal en St. Marten. De eerste wijk is een officiële 'krachtwijk'. Het pastorale werk in mijn wijken bevalt me buitengewoon goed. Ik voel me helemaal in mijn element in deze functie. Mijn parochiebestuur, collega's en het bisdom ben ik dankbaar voor het vertrouwen dat ze me in mij stelden bij mijn bijzondere aanstelling. Want vrijgesteld voor wekelijkse vieringen, uitvaarten en andere basis pastorale zaken. Aanvankelijk ben ik aangenomen op projectbasis voor drie jaar als een dienst van de kerk aan de wijk. Via fondsen van onder meer het Skanfonds en PIN. Fantastisch dat zij dergelijk pastoraal werk mogelijk maken. Maar genoeg dankbetuigingen nu. Terug naar mijn werk.

Aanklambaar en beschikbaar Het bestuur nam mij inmiddels in volledige dienst met het profiel diaconie/gemeenschapsopbouw ten dienste van de pastorale presentie in genoemde wijken. Ik beschouw mezelf als een missionair-diaconale werker die werkt vanuit de presentiebenadering. Ik probeer zoveel mogelijk in de wijk te zijn. En dat is iedere dag en week weer een grote uitdaging. Om me steeds opnieuw vrij te houden. Om mensen zomaar te ontmoeten op straat, in de supermarkt, in de speeltuin, rond en in de basisscholen, moskee, kerken. Aanklambaar zijn en beschikbaar.

Twee begrippen die volgens mij cruciaal zijn voor mijn manier van werken.

Een stevige opleiding Van Utrechtse buurtpastores en mijn stagebegeleiders, supervisors en andere docenten van de toenmalige Katholieke Theologische Universiteit (KTU) rondom het pastorale jaar leer(de) ik nadenken en reflecteren op mijn werk. Ook gaf een van de Utrechtse buurtpastores toen nog wel eens gastcollege op de toenmalige KTU die nu Faculteit Katholieke Theologie heet, behorend tot de Universiteit van Tilburg. Mijn universiteit schonk en schenkt tot mijn vreugde veel aandacht aan diaconie, agogiek, poime-niek en de katholieke Sociale Leer. Zij hebben een sterke praktisch theologische vakgroep (graag herdenk ik hierbij de veel te vroeg overleden bevlogen docent Hans van de Bosch, God hebbe zijn ziel en ontferme zich over zijn nabestaanden). Het volle pastorale jaar en de hierbij behorende vakken en groeps- en individuele supervisie heb ik als inspirerend ervaren. En als een intensieve, rijke en goede voorbereiding op mijn pastorale werk. Mijn supervisor in het bijzonder en ook mijn jaargenoten ben ik nog

Foto: Nathan Rozema

Geert Rozema

Pastoraal werker buurtpastoraat Klarendal/St.Marten/Spoorweghoek vanuit r.k. de Wijngaardparochie: Arnhem-Noord, Rozendaal en Velp (bezig met een fusie met de Emmausparochie in Arnhem-zuid).

DE PRAKTIJK

steeds dankbaar voor hun soms zo confronterende voorgehouden inzichten en spiegels. Hetzelfde geldt voor de onafhankelijke kritische theologen van KTU en andere universiteiten die in mij het geloof levend hielden dat werken in kerk en pastoraat ook vandaag nog heel wel mogelijk zijn. Tekenend trouwens voor het pastorale klimaat toen was dat er pastores en bezorgde kennissen waren die me afraadden het pastoraat nog in te gaan.

In de wijk Mijn mentoren, mijn pastoor en buurtbewoners zelf, helpen me mijn tijd voor de wijk te bewaken – het risico om door 'gewoon' parochieel werk opgeslokt te worden, is heel reëel. Voor de wijkbewoners ben ik in de eerste plaats aangesteld, een bonte verzameling mensen. Wildvreemden die ik niet eerder zag, maar ook – inmiddels – bekenden, parochianen, vrijwilligers, collega's uit hulpverlening of welzijnssector. Laag én hoog opgeleid. Arme maar zeker ook rijkere mensen.

In mijn pastoraat ben ik verkondiger, mystagoog, opbouwwerker, catecheet en hermeneut, diaconaal werker. Bemiddelen, signaleren en doorverwijzen naar hulpverlenende instanties vormen een belangrijk onderdeel van mijn werk. Ik werk veel en vaak ook intensief samen met vrijwilligers rondom het buurtpastoraat en allerlei maatschappelijke partners die in de wijk actief zijn zoals het maatschappelijk werk, wijkagenten, moskee, buurthuis, opbouwwerkers, thuiszorg, begeleid en beschermd wonen (RIBW), verslavingszorg, psychiatrie, huisartsen, Stichting welzijn ouderen (SWOA) et cetera. Maar ook met collega's, de Parochiële Caritas Instelling (PCI), Vincentiusvereniging en het protestantse College van Diakenen. Soms dagelijks. Zij voorzien mij van zowel mentale als financiële steun in (crisis)situaties van wijkbewoners. Deze samenwerking bevalt me goed. Het

voelt fijn goede bondgenoten te hebben. En om terug te krijgen dat ik op mijn beurt betrouwbare bondgenoot kan zijn voor anderen.

De geloofsgemeenschap Wat me ook goed bevalt is het samen voorgaan in de kerk. Gemiddeld eens in de twee maanden ga ik voor in een paar vieringen, vaak samen met een collega. Ik verzorg dan de overweging en vaak ook openingswoord en voorbeden. Heel fijn vind ik het om deze diaconale en verkondigende functie ook expliciet te hebben vanaf de ambo. Ik beschouw het als een vorm van diaconie of 'bemiddeling' - term van FKT-docent Jozef Wissink -. Ik koppel terug aan de geloofs-

'Het risico door 'gewoon' pastoraat opgeslokt te worden, is heel reëel.'

gemeenschap van wat ik mee maak in de wijk aan vreugde- en lijdensvolle situaties. Aan de hand van de lezingen van dat weekend. Iedere keer weer werkt het inspirerend voor me en hopelijk soms ook voor de kerk-gangers. Ik vind het belangrijk de geloofsgemeenschap op allerlei manieren telkens weer te betrekken bij de wijk en wat daar gebeurt. Leerzaam en leuk vind ik het om te merken dat het omgekeerde eigenlijk automatisch al gebeurt, zonder er ook maar iets voor te hoeven 'doen'. Het 'zijn' is in deze vaak al genoeg. Dit inzicht geeft veel rust en ruimte. De aanwezigheid van mij in de wijk: op straat, bij mensen thuis of bij een feestelijke activiteit in de speeltuin of de eetgroep, veel mensen beschouwen dat als de aanwezigheid van de kerk.

De barmhartige Samaritaan

Een verlangen door te geven wat ontvangen was, leidde tot een priesteropleiding en uiteindelijk tot een functie als pastoraal werker. Over het vinden van de weg in het veranderend pastorale landschap.

Door middel van een gelijkenis uit de bijbel die mij erg dierbaar is, zou ik de weg die achter mij ligt willen illustreren. Enerzijds omdat het voor een gedeelte mijn levensverhaal vertelt, anderzijds omdat het iets zegt over hoe ik in het leven, in het pastoraat wil staan als pastoraal werker. De gelijkenis waarover ik het heb is de gelijkenis van de 'barmhartige Samaritaan' (Lc. 10, 25 - 37).

Alleen en toch ook niet De keuze voor het pastoraat heeft namelijk voor mij alles te maken met deze gelijkenis. Aangezien ik als vreemdeling in 1983, vanuit Vietnam, in Nederland terecht ben gekomen, voelde het aan alsof je er alleen voor stond. Je kent noch je weg in de samenleving, noch de taal. Overgelaten aan de genade en de goedheid van hen die zich ontfermden over Vietnamese vluchtelingen. Het gevoel van verlatenheid van de overvallene in de gelijkenis, ervoer ik enigszins ook. Wat ik eveneens ervoer, was de warmte, onbaatzuchtige liefde en betrokkenheid van een parochiegemeenschap. Dit kon het geloof doen met mensen. Geïnspireerd door de parochiepriesters, door hun wijze van overbrengen van het geloof, groeide in mij het verlangen om wat ikzelf heb ontvangen ook door te kunnen geven aan anderen. Mijn zegeningen in het leven tellend ervoer ik dat het Evangelie werkelijk een Blijde Boodschap is.

Spiritueel en wetenschappelijk De jaren die volgden op de priesteropleiding Vronesteyn van het bisdom Rotterdam waren goed. Verschillende momenten van vorming

en verdieping werden er aangeboden op Vronesteyn. Van spiritualiteit tot het kennismaken van de praktijk op een werkplek in het bisdom. Eén van de meest intensieve momenten van begeleiding was natuurlijk de stage. Een jaar waarin je als student kon proeven van wat je te wachten stond als je de studie had afgerond. Na jaren van (soms taaie) studiestof me eigen maken, was voor mij de stage een moment van bevestiging dat ik op de goede weg was. Tevens was het een enorme stimulans om de studie af te ronden. De begeleiding van de stage was in handen van de universiteit. Ook hier werd op verschillende terreinen van het pastoraat passende werkcolleges bij gegeven. Voor mij was deze combinatie van vorming op twee fronten een weldaad. De priesteropleiding zorgde voor de geestelijke en spirituele vorming. De vorming op de universiteit zorgde er voor dat ik een wetenschappelijke basis kreeg als fundament voor het werk in het pastoraat. Beide vormingstrajecten had ik niet absoluut willen missen.

De praktijk in beweging Na vele goede jaren aan de priesteropleiding, besloot ik om God dienstbaar te zijn op een andere wijze. En wel door in Zijn wijngaard te werken als pastoraal werker. Na mijn studie theologie

Lâm Thê Nguyễn

32 jaar, pastoraal werker in de parochies Leerdam, Everdingen en Vianen.

DE PRAKTIJK

ben ik aan de slag gegaan in de LEV-parochies (Leerdam, Everdingen en Vianen) met speciale aandacht voor het jongerenpastoraat. En hier merkte ik goed hoe belangrijk het was dat bisdom en universiteit, telkens goed bleven kijken naar het vormingsaanbod dat aangeboden werd, opdat het aansluiting bleef houden met de praktijk. Gedurende de tijd dat ik studeerde op zowel de priesteropleiding als de voormalige KTU, werd het aanbod dan ook veranderd, doordat de situatie er naar vroeg. Er kan veel veranderen in een korte periode. Dat was merkbaar in mijn eerste jaren fulltime staan in het pastoraat. Het viel mij op dat de situatie in het pastoraat anders was geworden in de tijd van het begin van mijn studie en het einde ervan. Processen zoals clustervorming waren noodzakelijk geworden, door het afnemende aantal pastorale krachten, betrokkenheid van vrijwilligers en aantal parochianen. De Kerk kwam meer en meer negatief in de publiciteit en het vertrouwen in haar kwam op losse schroeven te staan. Het fundament dat in de afgelopen jaren was gelegd, was gelukkig goed en ik kon daarop voortbouwen.

Zorgen en vreugdes van het pastoraat

Waren er dan geen kritische kanttekeningen te plaatsen of waren er geen dingen die tegenvielen? Natuurlijk waren die er ook. Zoals in het leven van elke student. Misschien wel beter gezegd, in elk mensenleven. Bezinningsavonden waren gepland op het 'verkeerde moment' voor mij, colleges en thema's leken over dingen te gaan, die mij op dat moment niet aanspraken of raakten. Zo zijn er nog meer dingen te noemen. Ieder mens heeft wel te kampen met teleurstellingen, verwachtingen die niet uitkomen, dromen die uitgesteld worden enzovoorts. En toch zijn ook deze dingen 'goed' geweest. Ze hebben mij gevormd en waren zeker niet

nutteloos geweest op de weg naar het pastoraat. Dat merk je pas achteraf, als je in het pastoraat daarmee opeens wordt geconfronteerd. En dan is het goed dat er nog zo iets bestaat als een VPV (Voortgezette Pastorale Vorming), dat verplicht is in het bisdom Rotterdam voor alle beginnende pastorale krachten. Een goede opzet, omdat er zoveel op je afkomt in de eerste periode en het fijn zoniet noodzakelijk is om er met collega's over te spreken. Wat een heerlijkheid was het voor mij om me volledig te storten in het basispastoraat. Ik geniet er

met volle teugen van. Het is prachtig en dankbaar werk. Ja, ook zeker niet altijd even makkelijk. Dan zijn er gelukkig de collega's in het pastoraat (zowel priesters als pastoraal werkers) of

de vrienden. Voor mij zijn deze mensen mijn 'begeleiders' geworden, nu mijn verplichte vormingsperiode is afgerond. Samen optrekkend, het leven delend; zowel de zorgen in het pastoraat als ook de vreugdes van het pastoraat. Zo probeer ik dan gestalte te geven aan mijn roeping als pastoraal werker: God dichterbij mensen brengen en mensen dichterbij God. Met als basis de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan.

'Om door te geven wat ik heb ontvangen.'

Gehoor geven aan de roeping

Ruim een jaar van werken in de ‘eigen’ parochie brengt duidelijke verschillen met de stageparochie aan het licht, met name op het vlak van verantwoordelijk en beschikbaar zijn.

Als vrijwilliger was ik actief in de St. Bavoparochie in Rijsbergen en het verpleeg- en verzorgingshuis Elisabeth in Etten-Leur. Dat vond ik fijn om te doen. Als vanzelf kwam gaandeweg rond 1990 het idee op: hoe zou het zijn om als pastoraal werker in een parochie werkzaam te zijn? Het pastoraat oefende op mij een aantrekkingskracht uit. Ik heb dat ervaren als ‘geroepen worden’, maar aanvankelijk nam ik dat niet al te serieus. Wellicht was latent de roeping uit mijn jeugd (kleinseminarie Wernhoutsburg, paters Lazaristen, van 1961 tot 1967) nog steeds aanwezig, dat kan. Na enkele bijzondere spirituele ervaringen en gesprekken met vertrouwenspersonen werd de roep steeds sterker. Ik kon er niet meer omheen om studieplannen te gaan maken. Na een zoektocht langs de diverse opleidingsmogelijkheden koos ik in 1997 voor de deeltijdopleiding Theologie en Levensbeschouwing aan de Fontys Hogeschool in Tilburg. Op 25 maart 2002 ronderde ik deze opleiding succesvol af.

Start en doorstart Op 1 oktober 2001 werd ik geestelijk verzorger in de ouderenzorg bij de Stichting Bejaardenzorg Oosterhout. In de drie woon- en zorgcomplexen Buurstede, Oosterheem en De Doelen verblijven 285 mensen in de zorg en ‘leunen’ 450 bewoners aan. Geestelijke verzorging binnen deze organisatie lag in de hand van één persoon, in die van ondergetekende, en spitste zich vooral toe op individueel pastoraat, sterfensbegeleiding en rouwverwerking. Eind 2005 kreeg ik het gevoel dat ik mijn oorspronkelijk

ke doel bij aanvang van de studie, namelijk werken in het parochiepastoraat, niet gehaald had. Het parochiepastoraat begon nu echt aan me te trekken. Dat leidde na een aanvankelijke keuze voor doorstuderen aan de Fontys uiteindelijk tot de opleiding tot permanent diaken aan de Priester- en diakenopleiding Bovendonk. Na verschillende oriënterende gesprekken met onder andere Monseigneur Muskens en toenmalig rector Ham ben ik op 1 september 2006 met plezier aan de opleiding begonnen. Gelukkig werd in het studieprogramma rekening gehouden met de eerdere opleiding en hoefde ik enkel de ontbrekende vakken te doen.

Stage Per 1 september 2007 begon ik aan een tweejarige stage en de laatste twee jaar studie aan Bovendonk. Stageplaats was de Nazarethparochie in Breda (5 geloofsgemeenschappen) en in het tweede stagejaar werd ook een deel van de stage ingevuld in het Anna-huis, het diaconale centrum van Breda. De begeleiding vanuit de opleiding was intensief, zeker ook omdat we tijdens de studieweekenden op vrijdag de gehele dag actief aan de slag waren met pastorale reflectie en supervisie rond casussen uit de stage. In maart 2009 ben ik afgestudeerd. ‘Spiritualiteit: dé kern van de palliatieve zorg’, was de titel van mijn scriptie.

Teamwork in de parochie Op 30 mei 2009 heeft Monseigneur Johannes van den Hende mij in een bijzondere wijdingsviering in de Rijsbergse St. Bavokerk

---

Jan van Steenoven

61 jaar, permanent diaken in de Regio Rucphen.

DE PRAKTIJK

tot permanent diaken van het Bisdom van Breda gewijd. Sinds 1 juni 2009 maak ik deel uit van het pastorale team van de Regio Rucphen, die bestaat uit vier geloofsgemeenschappen. Samen met pastoor Norbert Schnell en pastoraal werkster Liesbeth Verkade ben ik verantwoordelijk voor het pastoraat in die vier parochies. De verwachting is dat de geloofsgemeenschap van St. Willibrord op korte termijn deel uit gaat maken van de Regio.

Tijdens mijn stage heb ik sterk ervaren dat de overgang van als enige verantwoordelijke zijn voor de geestelijke zorg naar gedeelde verantwoordelijkheid binnen een pastoraal team voor mij een grote stap was. Vooral op het vlak van beschikbaarheid was het mij conformeren aan de teamafspraken een heikel punt. In de stageparochie was in het pastorale beleidsplan de keuze gemaakt voor pastores die meer vanuit de tweede lijn werken. In de plattelandsparochies binnen de Regio Rucphen werken we nog met eerst aanspreekbare pastores, een werkwijze waarin ik me uitstekend kan vinden. De werkdruk binnen de parochies is niet gering,

Als diaken wil ik staan

in de lijn van

‘Jezus de Dienstknecht’.

maar met het stellen van prioriteiten is het te doen. De twee grote verschillen met de functie van geestelijk verzorger in de ouderenzorg zijn: het veel minder afgebakend zijn van de taak - daar was het meer een baan van 8 tot 5 -, en het ontbreken van tijd voor individueel pastoraat.

Het Grote Verhaal In de vier parochies van de Regio Rucphen verkeren we nog in de uitzonderlijke situatie dat alle voorbereidingen voor de Eerste Heilige Communie en het Vormsel gebeuren in nauwe samen-

werking met de scholen. In de stageparochie waren er nauwelijks nog contacten tussen school en parochie. De eerst aanspreekbare pastor en de leerkrachten van de groepen vier en acht, met steun van werkgroepen gevormd door de ouders, bereiden de kinderen voor aan de hand van zelf geschreven projecten. Voor mij als diaken is het steeds een feest om in de klassen het Grote Verhaal te gaan vertellen. De kinderen zijn erg geïnteresseerd en verrassen je soms met de meest indringende vragen. Samen met de Diocesane Katholieke Schoolraad zijn we vanuit de parochies aan het onderzoeken hoe we kinderen en ouders na afloop van de projecten, meer dan nu het geval is, vast kunnen houden binnen de parochiegemeenschap. Geen gemakkelijke opdracht, maar wel een grote uitdaging.

Mattheüs 25 In het kader van het diocesane beleidsplan ‘In de duizend gezichten van Uw volk’ zijn de vier Rucphense parochiebesturen met elkaar in gesprek over vergaande samenwerking. Dat zou moeten uitmonden in een fusie. Geen gemakkelijk proces omdat verlies van zelfstandigheid én eigen identiteit als bedreigend wordt ervaren. Mijn ervaringen in de stageparochie, waar vijf parochies tot één parochie gefuseerd zijn, leert echter dat er enorm veel kansen op innovatief beleid liggen, zonder dat de geloofsgemeenschappen hun eigen gezicht hoeven te verliezen. Als permanent diaken ben ik werkzaam in het hele werkveld van het pastoraat. Voor mij zit de invulling van het pastoraat vooral in de nabijheid en de presentie. Mijn bron vormen vooral de teksten over Jezus van Nazareth en in het bijzonder de tekst van Mattheüs 25. Als diaken wil ik staan in de lijn van ‘Jezus de Dienstknecht’.

Het diocesaan toeleidingsprogramma

De beginnende pastores wegwijs en vertrouwd maken met het beleid en organisatie van het bisdom, met het geloof en de spiritualiteit van de r.k.-kerk, en de verdieping van de eigen spiritualiteit. Dat zijn de belangrijke aandachtspunten van het diocesaan toeleidingsprogramma.

Wie als pastoraal werk(st)er, diaken of priester in een bisdom wil gaan werken, dient naast een door de bisschop erkende theologieopleiding, een aanvullend diocesaan toeleidingsprogramma te volgen. Dat toeleidingsprogramma valt onder verantwoordelijkheid van de diocesane bisschop. In dit artikel presenteer ik de opzet en inhoud hiervan zoals dat in het bisdom van Breda bestaat en uitgevoerd wordt door de Dienst Opleiding & Vorming van het bisdom. De verantwoordelijken van de bisdommen Groningen/Leeuwarden, Utrecht, Haarlem/Amsterdam, Rotterdam en Breda hebben in de afgelopen jaren regelmatig landelijk overleg gehad om het programma op elkaar af te stemmen. Hun toeleidingsprogramma's zijn ook wederzijds erkend. De bisdommen Den Bosch en Roermond namen nooit deel aan het overleg en voeren hun eigen beleid.

Doelen Het toeleidingsprogramma van Breda heeft de volgende leerdoelen:

- Introductie in het beleid en de organisatie van het bisdom van Breda.
- Aanvullende vorming en toerusting op het terrein van de eigen spirituele beleving, spirituele voedingsbronnen en -tradities van de r.k. Kerk.
- Aanvullende praktisch-liturgische vorming en toerus-

ting met het oog op kerkelijke liturgie.

- Elkaar als (toekomstige) collega's en teamgenoten binnen het bisdom van Breda leren kennen.
- Beoordeling door de staf van de Dienst of een deelnemer geschikt is om als pastorale beroepskracht in het bisdom van Breda te werken.

Deelnemers moeten allereerst vertrouwd raken met *het beleid en de organisatie van het bisdom van Breda*. Het diocesane beleid vormt het bredere kader waarbinnen de pastorale arbeid binnen de parochie en de instelling plaats kan vinden. Om effectief je werk te kunnen doen, is het ook noodzakelijk dat je weet bij wé je voor wát moet zijn. Deelnemers die in de toekomst alleen in het instellingspastoraat gaan werken, hoeven niet alle onderdelen van dit programmadeel te volgen.

Een tweede belangrijk aandachtspunt is het vertrouwd zijn met *het geloof en de spiritualiteit* van de r.k. Kerk en de verdieping van de eigen spiritualiteit. De professionele pastorale beroepskracht moet in staat zijn om het

Jan Brok

60 jaar, studierector en gedelegeerd staf lid voor pastoraal werk(st)ers bisdom van Breda.

DE PRAKTIJK

geloof van de Kerk en de eigen spiritualiteit ter beschikking te stellen aan anderen. Geloofscommunicatie is hét werkinstrument. Werken aan de eigen spiritualiteit raakt niet enkel de beroepsattitude maar ook de persoon. Daarom zullen alle deelnemers bij de start van het toeleidingsprogramma ook een geestelijk begeleider moeten kiezen met wie ze regelmatig gesprekken voeren om de eigen geloofsontwikkeling te verdiepen. Er wordt verder *een liturgisch-praktische vorming* gegeven om de deelnemers vertrouwd te maken met de kerkelijke gebruiken en voorschriften inzake de liturgie, met de onderliggende motieven en regelingen en met de passende houding en presentatie van het liturgisch voorgaan. Centraal staan daarbij de sacramenten, liturgische vieringen en rituelen waarmee de pastorale beroepskracht het meest te maken heeft. Studenten van de Priester- en Diakenopleiding Bovendonk hoeven dit onderdeel van het programma niet te volgen omdat dit in hun opleiding al uitgebreid aan de orde komt. Onderlinge *collegiale contacten* zijn uitermate belangrijk. Elkaar als collega's leren kennen en weet hebben van elkaars betrokkenheid en motivatie bevordert een collegiale sfeer en is een welkome ondersteuning voor het toekomstige werk.

Op het einde van het programma formuleert de staf van de Dienst *een advies* aan de bisschop of de deelnemer de pastorale zending gegeven kan worden om te werken namens de r.k. Kerk. De stafleden moeten zich daarvoor een goed beeld kunnen vormen over de geschiktheid van de persoon voor het parochiewerk of het instellingenpastoraat. De deelnemer moet ervoor zorgen dat er gesprekken en ontmoetingen zijn met de stafleden ter kennismaking en beoordeling.

Opzet programma Het diocesaan toeleidingsprogramma bestaat uit een praktische, spirituele vorming én een inhoudelijk programma van drie jaar. De *praktische spirituele vorming* geschiedt door het maken van een eigen religieuze biografie, gesprekken met een geestelijk begeleid(st)er, aandacht voor de eigen spirituele

geloofsbeleving tijdens de bijeenkomsten, vieringen en retraites. De religieuze biografie wordt besproken met het gedelegeerde staf lid voor pastoraal werk(st)ers en de gekozen geestelijk begeleider. Het blijkt goede aanknopingspunten te bieden voor gesprekken over de eigen spirituele beleving, geloofsopvattingen, de verhouding tot de r.k. Kerk, het verloop van de eigen 'kerk'-geschiedenis, de gelovige omgang met God en Jezus Christus en de gestructureerde zorg daarvoor, de keuze om in het bisdom van Breda te willen gaan werken enz. De geestelijk begeleid(st)er kan in overleg met de staf vrij gekozen worden. Deze gesprekken vinden drie à vier keer per jaar plaats, zijn vertrouwelijk (forum internum) en daarover worden geen mededelingen gedaan aan de staf.

'Geloofscommunicatie is
hét werkinstrument
van de pastor.'

Het *inhoudelijk programma* kent elk jaar negen bijeenkomsten, inclusief een weekeinde én een werkveldbezoek aan een parochie én instelling. De meeste bijeenkomsten zijn thematisch en vinden plaats op de Priester- en Diakenopleiding Bovendonk in Hoeven. In de regel zijn het avondbijeenkomsten. We beginnen met een eenvoudige maaltijd; daarna is er een viering. Aansluitend is er vaak een gastspreker die een inleiding houdt over het thema van de bijeenkomst, waarna er onderling discussie is. De betrokkenheid van de bisschop wordt concreet ingevuld doordat hij twee keer per jaar bij het programma aanwezig is door voor te gaan in de viering, de inleiding te verzorgen en aanwezig te zijn bij het gesprek. De uitwerking van het driejarige programma vindt u in het kader op de volgende bladzijde.

Procedure Het programma start in de loop van september en eindigt eind juni. De deelnemers worden verzocht zich tijdig aan te melden in de eindfase van hun bachelorstudie. Het diocesaan toelidingsprogramma kan dan gevolgd worden parallel aan de driejarige Masteropleiding.

Er volgt een intakeprocedure welke bestaat uit een of meerdere gesprekken met twee stafleden van de Dienst Opleiding en Vorming van het bisdom. Bij de intake komen o.a. ter sprake: de motivatie om in de r.k. Kerk als pastorale beroepskracht te willen werken, de persoonlijke spirituele en kerkelijke betrokkenheid, de gedane opleiding(en), taken als vrijwilliger en/of nevenfuncties die een belemmering kunnen zijn voor werken in de kerk, de kerkordelijke eisen met betrekking tot gedoopt- en gevormd lid zijn van de r.k. Kerk en de eisen ten aanzien van de persoonlijke levensstaat. Daarna wordt over de toelating beslist.

Op het einde van het driejarig programma neemt de staf een besluit over de benoembaarheid van de deelnemer. Daarvoor moet de kandidaat in de loop van het toelidingsprogramma gesprekken hebben gehad met alle stafleden van de Dienst én met de geestelijk begeleider. De gedelegeerde formuleert dat in een vertrouwelijk advies aan de bisschop. Dat advies bevat dikwijls ook opmerkingen over specialistische kennis of bijzondere competenties van de kandidaat. De bisschop stelt uiteindelijk vast of iemand benoembaar is en brengt dit ter kennis aan de benoemingscommissie en de staf van de Dienst Opleiding en Vorming. Daarna krijgt de betrokken kandidaat een certificaat dat deze door de bisschop benoembaar verklaard is voor een aanstelling als pastoraal werk(st)er in het bisdom van Breda. De kandidaat gaat dan pas de benoemingsprocedure in voor een aanstelling in een parochie of instelling.

Jaar 1

Beleid en organisatie van het bisdom

- introductie: kennismaking en jaarprogramma; eigen beroepskeuze en positie in de r.k. Kerk
- pastoraal beleidsplan bisdom
- bisdomorganisatie: diocesane pastorale dienstverlening en officialaat
- diaconie, caritasinstelling, arbeidspastoraat
- parochiebestuur, pastoraal team, pastoraatgroep, vrijwilligersgroepen, algemeen reglement van parochiebesturen
- personeelsbeleid bisdom: rechtspositie, financiën, welzijn en mentoraat
- plaats en eigenheid van kerkelijke ambten en functies; gesprek met bisschop
- bibliodrama weekeinde
- werkveldbezoek aan een parochie en een instelling

Jaar 2

Spiritualiteit en geloofsverdieping

- introductie: kennismaking en jaarprogramma; wat is spiritualiteit; scholen en vormen
- monastieke spiritualiteit: Benedictijnse
- franciscaanse spiritualiteit
- spiritualiteit van de diocesane pastor: rondom eucharistie en pastoraat
- nieuwe bewegingen: Taizé, Chemin Neuf e.a.
- bedevaart en pelgrimage
- kerkmuziek
- abdijweekeinde Zundert: stilte, meditatie en vormen van (eigen) gebed
- werkveldbezoek aan een parochie en een instelling

Jaar 3

Praktisch-liturgische vorming

- introductie: kennismaking en jaarprogramma; liturgische boeken en getijdenboek
- eucharistie, gebedsviering, woord- en communieviering, ziekencommunie
- doopsel en vormsel (rituelen; gesprekken, doopboeken, doopbewijzen)
- huwelijk: voorbereiding, formulieren, viering
- biecht en boeteviering
- ziekenzalving en ziekenzegening; pastorale begeleiding van zieken
- uitvaart
- weekeinde over bijbel en liturgie
- werkveldbezoek aan een parochie en een instelling

Onze rechtspositie

Berichten voor pastoraal werk(st)ers, vanuit de Landelijke Commissie Rechtspositie

Berichten voor Priesters en Diakens, vanuit de Commissie Honorering Priesters en Diakens

door Nico Bulter

■ CAO Welzijn & MD

In het najaar vindt besluitvorming plaats inzake de overgang naar schaal 10 van de CAO Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening. De Landelijke Commissie Rechtspositie (LKR) voert overleg met de ICORA op 6 oktober en 24 november. Het voorstel is over te gaan naar schaal 10, en tevens de pensioenpremie anders te verdelen: van 25% werknemer en 75% werkgever naar een verdeling van 50% werknemer en 50% werkgever.

■ PNB

Een delegatie van LKR en ICORA heeft overleg gevoerd met het bestuur van het Pensioenfonds Nederlandse Bisdommen. Immers, de voorgestelde overgang heeft gevolgen voor de pensioenopbouw. Onlangs kwam het PNB in het nieuws. Bij vergelijking van de pensioenfonds in Nederland bleek het PNB deel uit te maken van de top 5 van Nederland qua dekkinggraad. Deze zit nu rond 125%. De verwachting bij de LKR is dat het PNB de voorgestelde overgang naar schaal 10 CAO

Welzijn niet kan vertalen in een verhoging van de pensioenopbouw. Dat wordt een te kostbare operatie, want een te grote aanslag op het vermogen. Eigenlijk wordt de relatie tussen loon en pensioen daarmee losgelaten. Het beeld overheerst nog steeds dat het pensioen bestaat uit 70% van het laatstverdiende loon, conform de zogeheten eindloongedachte. Dat is nu al niet meer zo. En met de verwachte overgang naar schaal 10 zal het pensioen – terwijl de pensioenopbouw feitelijk niet slechter wordt – lager uit gaan vallen. De eindloongedachte komt daarmee nog meer onder druk te staan: men dient rekening te houden met een inkomensval en een pensioenuitkering ergens onder 70%.

■ Bisdom Roermond

De LKR heeft de bisschop van Roermond verzocht toe te willen treden tot het landelijk arbeidsvoorwaardenoverleg van ICORA en LKR, en voor de pastoraal werk(st)ers met zending het RPW van toepassing te verklaren. De bisschop antwoordt: “Het huidige Roermondse

beleid qua arbeidsvoorwaarden voor pastoraal werkers en werkenden houdt in dat ons bisdom in de individuele arbeidscontracten met deze personen materieel grotendeels aansluiten bij de landelijk geldende rechtspositieregeling voor pastoraal werkers. Dit beleid verloopt naar tevredenheid. Dezerzijds is er dan ook geen behoefte of reden hierin wijziging aan te brengen. Zodoende is besloten vast te houden aan het huidige diocesane beleid. In verband hiermee moge het duidelijk zijn dat wij een deelname aan de Interdiocesane Commissie voor Rechtspositionele Aangelegenheden niet oppor- tuun achten”.

■ Levensloopregeling

Werknemers hebben in 2009 een recordbedrag geld ingelegd op levensloopregelingen. De kentering heeft te maken met de discussie over de verhoging van de AOW-leeftijd. Dat blijkt uit cijfers van het CBS. “Meer dan de helft van de respondenten ons onderzoek gaf aan met de regeling eerder te willen stoppen met werken”,

aldus een woordvoerder van het CBS. Een andere verklaring voor de toegenomen belangstelling is dat er in 2009 sowieso meer interesse was voor allerlei spaarvormen, vanwege de crisis. Dat spaargeld kan gebruikt worden voor een periode van onbetaald verlof of om eerder met pensioen te gaan. Per jaar kan maximaal twaalf procent van het brutoloon opzij worden gezet. In 2009 deden 250.000 werknemers met de levensloopregeling mee. Het totale tegoed op de levensloopregelingen bedroeg eind 2009 bijna € 3,3 miljard.

De 'do's and don'ts' van een beginnend pastor

Een beginnend pastor kan min of meer kiezen. Of hij loopt vast in de weerbarstige praktijk en het 'gedoe onderling', met als gevolg dat hij ontzettend zijn best gaat doen en iedereen wil helpen. Of hij werkt assertief aan een constructief gewoontepatroon van werken door vooral taken te verrichten waar hij plezier aan beleeft, en in verbinding te zijn met de eigen behoeften en verlangens.

Anno 2010 vers van de opleiding komend, tref je als beginnend pastor een volstrekt andere situatie dan 10 á 20 jaar geleden. Grote kans dat je in een team gaat werken. Grote kans op gedoe rond fusies en kerksluitingen. Grote kans dat er een tekort aan capabele vrijwilligers is. Grote kans op krappe financiën – bij bisdom en parochie. En grote kans dat het team gebukt gaat onder een flinke en versnipperde werklast. Hoe in deze situatie als onervaren beginnening overeind te blijven?

'Beginnersplekken' In verschillende bisdommen spraken de afgelopen jaren over juniorpastores en beginnersplekken. Idealiter beschikte elk bisdom over enkele plekken met goed draaiende pastorale teams en vrijwilligerskaders, waar beginnende pastores enigermate uit de wind gehouden het vak verder konden leren. De praktijk bleek weerbarstig; dergelijke plekken zijn schaars en het gebeurt dan ook regelmatig dat 'juniorpastores' op een plek terecht komen, waar er allerlei onrust en spanningen zijn – tussen collegae, met vrijwilligers, besturen, enz. En daarmee hebben we meteen de grootste risicofactor

voor burnout te pakken: gedoe onderling. Want alle eerder genoemde factoren op zich leiden niet per se tot problemen. Van hard werken raak je niet burn out. Maar mogelijk wel als je je niet veilig voelt in je team, als je met argusogen wordt bekeken door bepaalde parochianen, als je in een ondergrondse concurrentiestrijd raakt met een collega. Dit zijn typisch situaties die kunnen maken dat je hard gaat werken *alsof je leven ervan afhangt*, dat je je best gaat doen om toch maar vooral geen fouten te maken en dat je dag en nacht met je werk bezig bent – is het niet uiterlijk, dan toch minstens van binnen. Situaties die maken dat je je misschien in jezelf terugtrekt, je ongenoegen inslikt en maar hoopt op betere tijden.

Goede verhoudingen Dat in veel bisdommen momenteel de touwtjes worden aangetrokken en allerlei zaken ineens niet meer mogen, die voorheen (oogluikend) werden toegestaan, compliceert de situatie verder. Jonge priesters die het strakkere bisdombeleid trouw willen doorvoeren, stuiten op parochianen en soms ook

Dr. Anke Bisschops

59 jaar, is pastoraal psycholoog en supervisor verbonden aan de Theologische Faculteit van de Universiteit van Tilburg en heeft daarnaast een eigen praktijk voor supervisie, training en coaching.

DE PRAKTIJK

collega's, die niet begrijpen waarom ze verworven bevoegdheden en verantwoordelijkheden - vaak dingen die ze zielsgraag doen - los zouden moeten laten. Steeds vaker voelen pastoraal werkers en werksters zich als tweederangs behandeld naast de priester. Veel, zo niet alles, hangt er daarbij van af *hoe* mensen in deze tegenstrijdige standpunten en verlangens met elkaar omgaan. In onze pastorale opleiding van de universiteit van Tilburg benadrukken wij steeds het verschil tussen inhouds- en betrekkningsniveau. De vraag is vaak niet zozeer: *waarover* (het inhoudsaspect) praten zij, maar *hoe* (het betrekknings- ofwel relationele aspect) praten zij? Mensen kunnen het onderling oneens zijn, zonder dat het noodzakelijkerwijs ten koste van de relatie hoeft te gaan. Maar in de praktijk zijn slechts weinigen daartoe in staat. We nemen het de ander kwalijk dat z/hij een andere mening is toegedaan, zijn op onze

'Van afhankelijk kind naar een autonome volwassene.'

teentjes getrapt, voelen ons aangevallen, miskend, enz. En dan trekken we ons terug of gaan in de aanval en voor we het weten zijn de onderlinge relaties verzuurd, krijgen we slapeloze nachten en ontstaat er een energielek van jewelste. Keer op keer blijkt dat niet zozeer inhoud en context van het pastorale werk problematisch zijn, als wel de intermenselijke verhoudingen.

'Helpersyndroom' Een sociaal beroep als dat van de pastor brengt nog eens extra risico's met zich mee. Niet zelden vertonen pastores het zogeheten 'helpersyndroom'. Ze doen dan niets liever dan anderen helpen en kunnen moeilijk nee zeggen. Dat pastores vaak een groot verantwoordelijkheidsgevoel hebben, idealis-

tisch zijn en hoge eisen aan zichzelf stellen, compliceert de zaak alleen maar. Ze bewaken hun eigen grenzen onvoldoende, met als resultaat dat ze niet goed voor zichzelf zorgen en fysiek en psychisch uitgeput raken.

Omdat alle begin moeilijk is, lopen beginnende pastores nog meer gevaar. Ze zijn vaker onzeker, twijfelen daardoor eerder aan zichzelf en neigen bij problemen dan nog maar een extra tandje bij te zetten. Juist als beginnend pastor is het echter cruciaal dat je jezelf goed bewaakt en van meet af aan een verstandig en constructief gewoontepatroon van werken opbouwt. Dat betekent op de eerste plaats dat je voldoende tijd inbouwt om afstand van je werk te nemen: door hobby's te ontwikkelen, sociale contacten buiten de parochie te onderhouden en regelmatig te reflecteren op hoe het gaat met jou en je werk.

Ook is het zaak om goed te plannen en in je takenpakket voldoende dingen te doen, die je graag doet en die je bevrediging en voldoening geven. Als individueel pastoraat je energie geeft, dan is het zaak daarvoor toch tijd in te plannen, hoe druk het ook is. "Wie doet waar men goed in is, waar men plezier aan beleeft en wat energie geeft, zal minder last hebben van werkdruk, dan wie zich op laat zadelen met allerlei taken waar men eigenlijk geen plezier en voldoening aan beleeft" (Putman, 2007, p.55). Gebed, regelmatige retraites, meditatie, bezinningsmomenten geven ook vaak energie en inspiratie, maar komen juist als eerste in de knel. Andere welbekende aanbevelingen zijn: gezond eten, bewegen, voldoende slapen, enz.

Behoeften en verlangens Er is echter één probleem. We weten weliswaar wat we zouden moeten doen, maar op de een of andere manier kunnen we onszelf er niet toe brengen om de benodigde stappen ook daadwerkelijk te zetten. Hoe komt dat? Wat is nodig om van denken naar doen te gaan? Op de eerste plaats is contact met de eigen behoeften en verlangens cruciaal. We moeten weten wat we willen en nodig hebben. Vervolgens is het

dan zaak om dat aan anderen duidelijk te maken op zo'n manier, dat we krijgen wat we nodig hebben, terwijl we tegelijkertijd anderen in hun waarde laten. Dit is in feite de definitie van assertiviteit. Maar ook hier geldt: gemakkelijker gezegd dan gedaan. Probleem is nu juist dat we meer bezig zijn met wat anderen nodig hebben, dan met wat we zelf nodig hebben.

'Het pastoraat vraagt dat je stevig in je schoenen staat!'

Dergelijk gedrag betreft doorgaans oude overlevingspatronen, die uit onze jeugd stammen en die we nu als volwassenen niet meer nodig hebben. Maar het voelt alsof we ze wel nog nodig hebben, ja alsof ze nog steeds van levensbelang zijn. Concreet ziet dit er als volgt uit. We willen bijvoorbeeld meer tijd voor onszelf, maar tegelijk willen we ook niemand iets weigeren en iedereen te vriend houden. We willen minder stress in

ons leven, maar tegelijkertijd willen we alles perfect doen. We willen ontspannen, maar willen ook ten koste van alles vermijden dat we fouten maken. Allemaal onverenigbare wensen.

Iedereen te vriend houden en alles perfect en foutloos willen doen zijn typisch overlevingsstrategieën van het kwetsbare, afhankelijke kind dat niet voor zichzelf kan zorgen. Dagelijks tijd voor onszelf creëren is daarentegen de behoefte van een verstandige en autonome volwassene. Deze oude overlevingsstrategieën uit onze kindertijd zijn opgeslagen in het emotionele brein. Als ze teveel de overhand hebben en het feitelijk uitvoeren van verstandige voornemens onmogelijk maken, is het zaak dat het volwassen, rationele deel in onszelf beetje bij beetje de overhand krijgt over ons emotionele brein, zodat we in onze kracht komen en ons (werk)leven op een positieve en prettige manier vorm geven (zie ook Bisschops, 2008). Bij dit type hardnekkige patronen lukt dat niet altijd in je eentje. Gesprekken met iemand die je helpt om je diepere beweegredenen voor je irrationele gedrag op het spoor te komen, zodat je de zaken bij de wortel aan kan pakken, zijn dan vaak nodig.

Het pastoraat is een prachtig beroep, maar het vraagt wel dat je stevig in je schoenen staat!

- Bisschops, Anke (2008). *Het belang van PRI (Past Reality Integration)-therapie voor professionele begeleiding*. In: Supervisie en Coaching. Tijdschrift voor Begeleidingskunde. 25, p. 40-49.
- Putman, Willem (2007). *Als de ziel niet meer kan ademen. Gesprekken met pastores over werkdruk en burnout*. In: Anke Bisschops e.a. (red.) Verterend Vuur. Over burnout in het basispastoraat, pp. 41-64. Zoetermeer, Meinema.

Beroepsethiek

Pastoraal handelen en de Beroepscode

door Nico Bulter

Beroepscode wordt vernieuwd

De meest recente versie van onze Beroepscode is gemaakt in 2001. Dat was aanleiding voor het bestuur te gaan werken aan een actualisering en vernieuwing van de tekst. De tekst is nog niet gereed. Het volgende voorstel inzake het beroepsgeheim ligt op de bestuurstafel.

Beroepsgeheim

Een voorstel is om de tekst van artikel 3.4 inzake het beroepsgeheim uit te breiden. De laatste jaren is er in meerdere beroepsgroepen een discussie ontstaan over de vraag in welke gevallen het geoorloofd is het beroepsgeheim te verbreken. Dat is een precaire kwestie. Immers, het maatschappelijk belang dat gemoeid is met het beroepsgeheim is de toegankelijkheid van professionele hulp- en/of zorgverlening voor iedereen die hulp of zorg nodig heeft. In 2008 verscheen het boek *Beroepsgeheim en verschoningsrecht*. Handboek voor de advocaat, medisch hulpverlener, notaris en geestelijke (ISBN 97890 1211 5414). Canonist Ton Meijers schreef daarin het hoofdstuk over de geestelijke. De normen die hij in dit hoofdstuk beschrijft gelden voor alle geestelijk verzorgers ongeacht hun denominatie. Het betreft algemeen geldende normen die een weerslag zijn van een

brede maatschappelijke en wetenschappelijke discussie. Bij uitzondering komt het voor dat denominatiespecifieke normen leiden tot een andere afweging. Het klassieke voorbeeld is het biechtgeheim van r.-k priesters, dat absoluut is. Voor de geestelijk verzorgers die werkzaam zijn bij de krijgsmacht speelt de kwestie ook. Ook daar is de vertrouwelijkheid en veiligheid van de gesprekken met militairen in het geding. Het vertrouwen geldt als het belangrijkste kapitaal en dat dient altijd beschermd te worden. Hun ambtsgeheim is echter niet absoluut. Onder strenge voorwaarden mag het doorbroken worden, met name wanneer het gevaarscriterium in het geding komt. Het gevaarscriterium wordt er wel ruim gedefinieerd, namelijk met het begrip 'ernstige schade'. Het voorstel is de tekst uit te breiden met criteria voor doorbreking van het beroepsgeheim. Daarbij moeten we wel rekening houden met het gegeven dat deze criteria cumulatief zijn: aan alle zeven criteria dient te worden voldaan voordat de geheimhoudingsplicht eventueel mag worden doorbroken.

Voorstel

'Wanneer evident is, dat het biechtgeheim niet van toepassing is kan de pastores zich slechts dan ontslagen achten van de geheimhoudingsplicht wanneer voldaan is aan alle hieronder genoemde zeven voorwaarden. Dit is het geval als: a. Alles

in werking is gesteld om toestemming van betrokkene te krijgen. b. De pastor in gewetensnood komt te verkeren door het handhaven van de geheimhouding. c. Er geen andere weg is dan het doorbreken van het geheim om het probleem op te lossen. d. Het aannemelijk is dat het niet-doorbreken van het geheim voor derden of voor de betrokkene aanwijsbare en ernstige schade en/of gevaar zal opleveren. e. De pastor er vrijwel zeker van is dat door de doorbreking van de geheimhouding die schade aan de ander(en), dan wel aan de pastorant kan worden voorkomen of beperkt. f. De pastor een collega of een andere hulpverlener consulteert met erkend beroepsgeheim. g. De geheimhouding slechts zover doorbroken wordt als nodig is om het gevaar af te wenssen of schade te voorkomen".

Gedeeld beroepsgeheim?

Een regeling inzake gedeeld beroepsgeheim is noodzakelijk omdat veel pastores werkzaam zijn in een samenwerkingsverband. Echter, een gedeeld beroepsgeheim bestaat eigenlijk niet in de wetenschappelijke literatuur. Met andere woorden, het beroepsgeheim dient primair als een individuele plicht gezien te worden, en niet zozeer als een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Wel mag men van iedere beroepsbeoefenaar verwachten dat hij of zij zorgvuldig omgaat met het delen van vertrouwelijke gegevens, en enkel met toestemming van de pastorant.

Afscheid beleidsmedewerker Nico Bulter

Donderdag 11 november 2010

13.30 – 16.00 uur

Nicolaas-Monica kerkcentrum

Boerhaaveplein 199

Utrecht

13.30 Opening en welkom

13.40 Inleiding door Paul de Blot, hoogleraar Business spiritualiteit aan de Nyenrode Business University te Breukelen: Spiritualiteit en organisatieontwikkeling.

Plenair gesprek

14.50 Pauze

15.00 Afscheid Nico Bulter

16.00 Einde
Een hapje en een drankje

16.30 Sluiting

Paul de Blot

Het is heel bijzonder dat Paul de Blot voor ons – in het kader van het project Geestelijk Leiderschap – een inleiding zal houden over spiritualiteit en organisatieontwikkeling. Hij is inmiddels 85 jaar, maar dat weerhoudt hem er niet van om volop actief te zijn. Zo verscheen vorig jaar nog een boek van zijn hand over Ignatius van Loyola, de oprichter van de Jezuïetenorde waartoe ook De Blot behoort.

De Blot promoveerde in 2004, tachtig jaar oud, op 'de vernieuwing van organisaties in een chaotische omgeving door de vernieuwing van mensen.' Twee jaar later kreeg hij de bijzondere leerstoel Business Spiritualiteit op Nyenrode. 'Wat ik tijdens die colleges geleerd heb, is dat slechts tien procent van de docenten goed les kan geven', zegt hij. 'En waarom kunnen ze dat? Omdat ze geïnspireerd zijn. Ze geven

niet wat ze hebben, maar wat ze zijn. Voor mij is dat de kern van spiritualiteit. Je bent je talent. Zo kwam ik eigenlijk op het thema van business spiritualiteit.'

Paul de Blot schreef 'Business Spiritualiteit als kracht voor organisatievernieuwing' en hij geeft een tijdschrift uit, 'Business spiritualiteit magazine'. Business spiritualiteit, benadrukt hij, is niet een of ander zweverig nieuw speeltje voor managers, maar een antwoord op de fundamentele menselijke behoefte aan zingeving. 'Die behoefte is universeel. Wat is je roeping? Waar voel je je goed bij? Toen ik nog campusmoderator was, liet ik mijn studenten een dagboek bijhouden waarin ze beschreven wat ze meemaakten en welke gevoelens dat bij ze opriep. En elke twee maanden gingen we dan samen zitten en probeerden we de rode draad te vinden. Als je dat regelmatig doet, vind je de rode draad van je eigen kracht. Wijk daar niet vanaf, dan slaag je altijd.'

Onze nieuwe beleidsmedewerker Jan Franken

Per 1 oktober is Jan Franken (52) de nieuwe beleidsmedewerker bij de VPW Nederland. Hij gaat aan de slag voor twee dagen per week en heeft er zin in. Hij is thuis in de wereld van het pastoraat en kent het werk van de vakbonden. Hij stelt zich hierbij voor.

"Opgegroeid en opgevoed in het rooms-katholieke zuiden ervaar ik de laatste jaren steeds meer hoe dat mij gevormd heeft. De verhalen, rituelen, gezamenlijke normen en waarden die ik van daaruit meegekregen heb worden voor mij met de dag belangrijker. En het zijn voorgangers in de kerk (priesters, diakens en pastoraal werkers) die in dat proces voor mij een essentiële rol gespeeld hebben en m.i. nog steeds spelen in de kerk. Als ik mijn breed opgebouwde ervaring nu in kan zetten om hun positie te versterken en de inhoud van hun beroep mee uit te bouwen dan ben ik daar erg voor gemotiveerd". Ik citeer uit de eerste alinea van mijn sollicitatiebrief omdat die helder maakt waarom ik op de vacature bij de VPW gereageerd heb. Na mijn propedeuse economie ben ik in

medezeggenschap en arbeidsverhoudingen bij het GBIO heb ik in 2005 de overstap naar de maatschappelijke opvang gemaakt. Ik werd directeur van Meisjesstad, het werk van de zusters Augustinessen, en heb een belangrijke bijdrage geleverd aan de verzelfstandiging, professionalisering en gedeeltelijke afbouw van het werk. Daarna ben ik als organisatieadviseur bij Stade, maatschappelijke dienstverlening, en als sectormanager bij VieJa, een opvangorganisatie met een advies en steunfunctie huiselijk geweld, werkzaam geweest. Mijn verlangen om mijn theologieachtergrond weer in te zetten in mijn werkbaar leven heeft in de zomer van 2010 geresulteerd in het oprichten van mijn eigen bedrijf. Een van de eerste klussen is een opdracht voor een groep religieuzen om hen te begeleiden bij de opbouw van een bezinningscentrum. Momenteel volg ik aan het Titus Brandsma Instituut een aantal blokken mystagogie en daarnaast ga ik nu dus met veel plezier voor de VPW aan de slag.

Tilburg theologie gaan studeren. En samen met een aantal medestudenten en docenten heb ik me sterk gemaakt voor de oprichting van theologie en maatschappelijk handelen, de richting die ikzelf gevolgd en afgemaakt heb. Mijn eerste betaalde baan was bedrijfspastor in het aartsbisdom Utrecht. Daarna heb ik van 1988 tot 2001 verschillende banen bij FNV-bonden gehad: individuele belangenbehartiging, CAO-onderhandelingen, begeleiding medezeggenschap, districtshoofdschap, verenigingsondersteuning e.d. Na een aantal jaar als beleidsmedewerker

■ VPW Groningen- Leeuwarden

Op 21 september werd de tweede halfjaarlijkse Algemene Ledenvergadering gehouden. Vier collega's, werkzaam in het basispastoraat, hielden een korte verrassende inleiding over 'experimenten in Gods tuin'. Nieuwe en actuele initiatieven op het gebied van de liturgie (Thomasvieringen en kerkcafé), de catechese (nieuwe vormen driejarige cursus voor 12 tot 15 jarigen; tevens bedoeld als kerkopbouw), de kerkopbouw (de kerk als gastvrije herberg, naar het model van hoogleraar Jan Hendriks) en tussentijdse diaconie (Vincetiusbeweging in een nieuw jasje: een caravanproject, opgezet voor mensen met een zeer smalle beurs). Deze 'experimenten' kunnen ook worden aangemerkt als eigentijdse vormen van geestelijk leiderschap. Er is dus een begin gemaakt met het meerjarenproject geestelijk leiderschap. Zie de tekst van de inleidingen op www.vpwinfo.nl

Geestelijk Leiderschap

De vergadering koos unaniem pastoraal werkster Neeltsje Bouma tot nieuw bestuurslid. Koos Tolboom trad na acht jaar terug als voorzitter. Aangezien er geen kandidaat-voorzitter kon worden gevonden, heeft het bestuur momenteel geen gekozen voorzitter. Neeltsje Bouma gaat zich in het lopende verenigingsjaar wel oriënteren op een eventueel voorzitterschap in 2011. Er vindt binnenkort een herverdeling van taken plaats.

(Jan Langelaan, secretaris)

■ VPW Den Bosch

Het Bisdomblad september 2010 van het 's-Hertogenbosch zet de puntjes op de i wat betreft het functioneren van de diaken. Misschien niet toevallig nu er twee nieuwe bisschoppen benoemd zijn. "Vanwege het overal optredend priestergebrek heeft de diaken,

gedelegeerd door de pastoor, de bevoegdheid een kerkelijke uitvaart te leiden zonder eucharistie". Wellicht wordt bedoeld: zonder communieviering, want de eucharistieviering valt sowieso buiten de bevoegdheid van de diaken. Dit geldt ook voor de pastoraal werk(st)er. In het gesprek met dr. Thomas Quartier tijdens de ledenvergadering van 7 oktober spreken we over de liturgische spiritualiteit van de pastor in de afscheidsrituelen. Dan is het daarbinnen een boeiende vraag: in hoeverre vinden pastoraal werk(st)ers en diakens het vanuit de eigen spiritualiteit van belang om communicatie uit te reiken? En in hoeverre vinden zij het van belang voor de mensen zelf die afscheid nemen? We doen graag verslag van deze bijeenkomst.

(Jos van Rooij, voorzitter).

■ VPW Haarlem- Amsterdam

Kort na het protocollair overleg met de bisschop, waarbij van de kant van het bisdom zorg uitgesproken werd over de financiële situatie, kwam het bericht dat de kortgeleden gevormde drie dekenaten vrijwel ontmanteld zouden gaan worden. Aan ongeveer 8 dekenale werkers en secretariaatsmedewerkers is ontslag aangezegd. Op dekenaal niveau blijft er niet veel meer over dan een parttime deken (20 uur), een coördinator (32 uur) en een secretariaatsmedewerker (16 uur). Voor vrijwel iedereen kwam deze ontmanteling als een donderslag bij heldere hemel. Het is aan het begin van de vakantieperiode gebracht als mededeling door het bisdom, waarover van tevoren geen overleg heeft plaatsgevonden. Omdat het om minder dan 20 mensen gaat is er geen collectief sociaal plan vereist. Individuele VPW-leden krijgen begeleiding. Ons bestuur bezint zich over wat verder nog te doen... (Leo Mesman)

■ VPW Rotterdam

Op 3 november a.s. vindt de najaarsvergadering plaats in Delft van 13.30 tot 16.00 uur. De inleiding wordt gehouden door Jos van Genugten, onder

meer stafmedewerker van het bisdom Breda op het gebied van spiritualiteit. Met het oog op het geestelijk leiderschap van pastores houdt hij een inleiding onder de titel 'Geïnspireerd en vol vertrouwen de toekomst tegemoet'.

Voorzitter Marie Thérèse van de Loo overhandigde op 21 september j.l. een exemplaar van 'Een eigen charisma - 40 jaar pastoraal werk(st)ers' aan de bisschop.

Onlangs is een fantastische collega van ons, Annie Zomer, overleden. Het heeft velen van ons erg geraakt om zo'n fantastische vrouw te verliezen.

(Marie Thérèse van de Loo, voorzitter)

■ VPW Breda

Er was een prima ledenvergadering op 23 september j.l. het bestuur, bestaande uit Marion Corvers en Ria van Oorschot-van Overveld, zoekt nog naar een voorzitter. Frans Vermeulen, nu kandidaat-secretaris, wordt secretaris als de nieuwe voorzitter er is. De jaarrekening 2009 en de begroting 2011 werden goedgekeurd. De leden hechten eraan de schriftelijke uitgave van *Periodiek* - 3x per jaar - voort te zetten. Dat is 'een blad van ons'. Myriam Dirckx en Geerten Kok verlaten de redactie. Drie leden hebben zich bereid verklaard toe te

treden tot de redactie en het werk voort te zetten. Nico Bulter hield een inleiding over de werking en de structuur van het eigen roepingverhaal, als bron van energie en richtinggevend voor de keuze voor het geestelijk leiderschap.

■ VPW Utrecht

Het bestuur van de VPW Utrecht is uitgebreid met twee pastoraal werksters, namelijk Wies Sarot en Margreet Sanders. Het bestuur komt daarmee op kracht!

In het komend jaar gaan er zogenaamde *Krachtcircels* georganiseerd worden op drie plekken in het bisdom. Dit als antwoord op de vraag hoe we als pastores meer tot elkaar kunnen komen en samen kunnen werken aan de opbouw van onze krachten. Naar ons gevoel is het hard nodig dat er meer gelegenheid komt om elkaar te helpen en te ondersteunen in het vinden van handvaten voor een zinnige uitvoering en opbouwende beleving van ons

beroep. We noemen het *Krachtcircels* in de hoop dat deze daartoe uit zullen groeien: dat je er kracht en inspiratie aan ontleent. We hopen dat in elk van de drie vicariaten een dergelijke groepen van de grond komt.

Daarnaast bereiden we ons voor op het reguliere jaarlijkse gesprek met de bisdomstaf. Als onderwerpen stellen we voor de werving voor het pastoraat onder de loep te nemen, niet alleen in de gewijde vorm, maar juist ook wat we kunnen doen om het beroep van pastoraal werk(st)er naar voren te schuiven. (Aad van Dijk, vice-voorzitter).

■ VPW Limburg

De VPW Limburg heeft tijdens de ledenvergadering van november 2009 besloten aan te sluiten bij het landelijk project Geestelijk Leiderschap. Het startschot werd gegeven door Nico Bulter die het thema door zijn heldere bijdrage verduidelijkte. We hebben afgesproken het boek van André Zegveld 'Worden wat God is' als leidraad te nemen. Tijdens de algemene ledenvergadering in het voorjaar 2010 hield Frans Maas een lezing over het thema met als invalshoek de pastorale zorg aan de individuele mens. Het was een goede lezing waaruit wij als leden veel inspiratie

mochten putten. Het is de bedoeling dat alle regionale groepen enkele keren bij elkaar komen om één of meer hoofdstukken van het boek te bestuderen en de bevindingen met elkaar te delen. Want het is belangrijk dat we elkaar blijven ontmoeten om elkaar te inspireren en van elkaar te leren. In de voorjaarsvergadering van 2011 zullen de afzonderlijke groepen hun leesresultaat op een eigen wijze presenteren aan de overige leden. Om deze bijeenkomsten goed neer te zetten en te begeleiden zal er een subsidieaanvraag worden gedaan bij een fonds. In de ledenvergadering van 18 november zal Claudia Theinert verder

kleuring geven aan het thema met een inleiding over een onderdeel van geestelijk leiderschap, namelijk geestelijke begeleiding.

Inhoudelijke teksten - zo hebben we afgesproken - verschijnen in het blad *En Toch*. Nieuwsberichten en korte bijdragen van leden worden geplaatst op www.vpwinfo.nl onder VPW Limburg. De website redactie heeft voortvarend haar onderdeel ingericht en van een eigen logo voorzien. Nieuws naar de leden gaat per email en voor enkelen per post.

(Carien Lalieu, voorzitter coördinatiegroep).

Geestelijk leiderschap

In het voorjaar van 2009 werd een begin gemaakt met het project Geestelijk Leiderschap. In de loop van 2010 is de bodem gelegd. Nu proberen we tot nadere invulling te komen voor 2011 en 2012.

Het bestuur stelde in september 2009 de uitgangspuntennota onder de titel 'Herder der ziel' vast. Er is subsidie aangevraagd en toegekend. Nico Bulter hield een aantal inleidingen: 15 oktober 2009 Den Bosch, 26 november VPW Limburg, 18 februari 2010 VPW Groningen-Leeuwarden, 12 mei 2010 VPW Utrecht, 18 mei VPW Haarlem-Amsterdam, 23 september 2010 VPW Breda (zie VPWinfo.nl). In juni 2010 werd het logo ontwikkeld dat u hiernaast ziet.

Er ligt een voorstel op tafel voor een deelproject in de VPW Limburg onder de titel 'Worden wat Gods is'. Meerdere (regionale) groepen lezen het boek van André Zegveld 'Worden wat Gods is' en presenteren het resultaat aan elkaar tijdens de ledenvergadering in mei 2011.

Er ligt een voorstel op tafel in de VPW Utrecht om drie regionale zogeheten Krachtcirkels te laten ontstaan: om elkaar te ondersteunen en te inspireren, om er kracht te vinden voor het werk, om bij elkaar te bevorderen dat men gelukkig en vruchtbaar kan werken, om toe te komen aan de kern van het vak, namelijk het geestelijk leiderschap.

Het ligt in de bedoeling in het komend jaar een Adviesraad bijeen te roepen ter ondersteuning van het project. Het doel is

in 2011 te komen tot een publicatie met het accent op de pastor zelf als ingewijde. Voor 2010 staat een publicatie op stapel over de pastor als mystagoog, de geestelijk leider die de ander inwijdt.

Contributie

Er zijn nog steeds 70 leden die de contributie 2010 nog niet hebben voldaan. Zij ontvangen opnieuw een herinnering. Het betekent voor ons, met name voor Louise, het nodige (onnodige) extra werk. Het betekent ook extra administratiekosten. Graag uw aandacht.

Als gevolg van de brief inzake de contributie van juli j.l. hebben meerdere leden voor de tweede keer dit jaar hun contributie betaald. Dat was natuurlijk niet de bedoeling. Louise heeft in alle gevallen het bedrag teruggestort.

Om alle misverstanden te voorkomen: de contributie 2010 bedraagt € 140,- resp € 70,-. En: ook voor 2010 kunt u reeds ge-

bruikmaken van de fiscale regeling vakbondscontributie!

Contributie 2011

- Pastoraal werk(st)ers tot 65 jaar € 200,-
- Priesters en diakens € 140,-
- Emeriti/gepensioneerden en Parttimers met een werkverband van 50% of minder. Tevens lid van een andere vakbond. Zij kunnen gebruikmaken van het gereduceerde tarief van € 70,-
- Aspirant-leden (studenten) € 15,-

Voor pastoraal werk(st)ers tot 65 jaar wordt de contributie verhoogd tot € 200,-. Dat is een forse stap. Deze stap is noodzakelijk voor een duurzaam financieel fundament onder de VPW Nederland. Deze stap is mogelijk dankzij de fiscale regeling vakbondscontributie.

Voor priesters en diakens blijft de contributie gehandhaafd op € 140,-. Omdat zij geen werknemer zijn, kunnen zij geen gebruikmaken van de fiscale regeling vakbondscontributie.

Fiscale regeling Vakbondscontributie

In artikel 16 van het Rechtspositiereglement voor Pastoraal Werkers (RPW) is deze regeling vastgelegd. De regeling heeft tot doel om het lidmaatschap van de vakbonden in Nederland te bevorderen. De regeling geldt alleen voor pastoraal werk(st)ers tot de pensioengerechtigde leeftijd. De regeling houdt in: De werknemer dient een verzoek in bij de werkgever, waarna deze de contributie van de belangorganisatie of de vakbond van de werknemer verreken met het brutoloon van de werknemer.

Stap 1 Maak het volledige bedrag (2010: € 140,-) (2011: € 200,-) over naar VPW Nederland banknr. 303 72 79 t.n.v. VPW Nederland inz. Contributie m.m.v. contributie 2010 of 2011.

Stap 2 Maak een kopie van je bankafschrift en stuur dat met de voorbeeldbrief naar je loonadministratie.

Stap 3 Controleer of het bedrag op je loonstrook van de volgende maand is verwerkt.

Voorbeeldbrief Verzoek aan werkgever

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij verzoek ik u om de contributie met betrekking tot het lidmaatschap van de beroeps- en belangenvereniging VPW Nederland te verrekenen met het bruto maandloon.

Dit verzoek doe ik op grond van de fiscale regeling vakbondscontributie, zoals vastgelegd in artikel 16 van het Rechtspositiereglement voor Pastoraal Werkers.

De contributie voor het jaar 2010 bedraagt € 140,- (of: De contributie voor het jaar 2011 bedraagt € 200,-).

Als bewijs voeg ik hierbij een kopie van het betreffende bankafschrift of de contributiebrief. Met vriendelijke groet, ...

Voordeel

In de brief van juli j.l. is een berekening te vinden die het voordeel zichtbaar maakt. Conclusie: als u € 200,- aan contributie overmaakt naar de VPW Nederland, ontvangt u via de loonuitkering € 83,34. Daarmee wordt het netto contributiebedrag: € 116,66. Tel uit uw winst!

Gelezen

Een boek uit de stapel

door Piet van Hooijdonk

Kerkvernieuwing... Een uitdaging!

Op weg gaan met visie en vertrouwen.

Jan Hendriks, Heeswijk, Abdij van Berne, 2010, 111 pag.

Ik lees op meerdere plaatsen in dit boek dat Jan Hendriks het geschreven heeft voor 'gewone mensen', voor vrijwilligers. Hij vermijdt zoveel mogelijk vaktaal en verwijzingen naar boeken. Het boek is typografisch smakelijk uitgegeven. Jan helpt de lezer met schema's en samenvattingen. Vraagstellingen stimuleren het persoonlijk verstaan en het groepsgeprek. Heldere voorbeelden maken kerkopbouw concreet.

Jan gelooft in de kerk, maar stelt wel voorwaarden. Hij gelooft in een kerk die zich vernieuwt, die het aandurft wat eenmaal gegroeid is af te schaffen, om het eigenlijke van de christelijke boodschap tot zijn recht te laten komen. Daarvan zijn de kernpunten: liefde en gerechtigheid, van binnenuit de harten van de mensen, met zorg voor armen in onze samenleving. Niet de formele relaties van gesettelden, maar de ontroerende genegenheid van de eenvoudigen in spontane kleine groepen.

Wij kennen Jan van systematische werken over gemeenteopbouw. De elementaire trekken zijn ook hier aanwezig. Maar in dit boek proef ik

de hand van de man, die docerend door het land trekt, een boeiend spreker is op parochie- en gemeentevondens. Hij weet de aandacht te trekken met markante uitspraken: de kerk is een zootje, ik behoor ertoe. Maar hij stelt ook gefundeerd lijkende uitspraken aan de kaak: schrap begrippen als missionaire kerk, speel de parochie en bewegingen niet tegen elkaar uit, categoriaal pastoraat is geen werksoort maar een kerksoort. Als je je in een snel ontwikkelende samenleving laat leiden door bezorgdheid en veiligheid raakt de kerk verstarde. Durf medeburgers open tegemoet te treden, ontdek hun door God gegeven charisma en maak ze participant in een gezamenlijke trektocht. Dat vraagt natuurlijk ook het vinden van een gezamenlijke doelstelling.

Dit boek is een studieboek dat uitnodigt tot gezamenlijk lezen. Daarvoor worden handreikingen aangeleverd die in de praktijk beproefd zijn. U merkt het al: dit boek wordt van harte aanbevolen.

75 jaar!

Ik zie het voor me: het is dinsdagochtend 10 augustus 2010. De lokale banketbakker van Rotterdam belt aan bij het bisdombureau. De Bisschop zelf doet open, rekent af, en loopt als jarige job met drie dozen gebak naar de grote vergaderzaal. Koffie, thee, gebaksschoteltjes en vorkjes staan klaar. Als hij de dozen zorgvuldig openmaakt wordt hij even stil. Voor de 17e keer viert hij zijn verjaardag als Bisschop van Rotterdam en hij weet: het zal de laatste keer zijn. Volgend jaar zomer zal alles anders zijn: een nieuwe Bisschop van Rotterdam, de vijfde alweer. Dan druppelt de één na de andere medewerker de grote zaal binnen en je ziet ze denken: 'Volgend jaar zomer is alles anders... dan is er een nieuwe Bisschop'. Namen doen de ronde, maar je weet hoe het gaat: het is altijd iemand anders. Ieder heeft zo zijn of haar eigen voorkeur. Bij het horen van de ene naam denkt de één: 'Dat zal een goede zijn' en de ander trekt bij het horen van die zelfde naam op zijn minst een bedenkelijk gezicht. Volgend jaar zomer zal alles anders zijn... Dan zet de nestor van het gezelschap het 'Lang zal hij leven' in en iedereen roept: 'Hieperdepiep... hoera!'

Ik weet niet of het zo is gegaan op de 75e verjaardag van onze goede Bisschop Adrianus van Luyn. Ik geef toe: 'Ik zal hem missen! Ik zal hem missen om zijn wijsheid, zijn inzicht, zijn spiritualiteit. Om zijn humor en zijn ochtendhumeur, zijn betrokkenheid en zijn afwezigheid. Ik zal hem missen omdat ik dankbaar ben voor de wijze waarop hij leiding gaf en

geeft aan ons Bisdom. Dankbaar dat hij mij belde toen ik wankelde, dankbaar voor de wijze waarop hij de doop van onze drieling tot een feest wist te maken.

Aan een aantal echte Rotterdammers vroeg ik wat zij verwachten van een nieuwe Bisschop van Rotterdam. Ik vroeg het aan **Piet van Zijp**, de eminence grise van onze geloofsgemeenschap. Hij verwoordde het als volgt: *Ik hoop dat hij begeistert mag zijn door de grote katholieke sociale beginselen van rechtvaardigheid en naastenliefde. Dat hij open staat voor veranderingen, maar ook oog heeft voor wat wij vroeger noemden 'de roomse blijdschap, dan zal hij onder de bescherming van de H.Laurentius vast een goede bisschop zijn.*

Marianne Vorthoren, senior beleids- en communicatiemedewerker van SPIOR - Stichting Platform Islamitische Organisaties Rijnmond verwoordt haar verwachtingen zo: *De nieuwe bisschop van Rotterdam wens ik toe en nodig ik uit om actief betrokken te raken bij de religieuze veelkleurigheid van de stad en de rijke dialogetraditie die daarin reeds bestaat. Ik hoop dat dat in de nabije toekomst nog meer dan*

nu zal leiden tot gezamenlijke bijdragen aan deze mooie stad. Hoor, hier bonkt het nieuwe, veelkleurige hart van Rotterdam!

Lieke Steinmeijer, directeur van Mara, de stichting voor het maatschappelijk activeringswerk, weet precies wat zij verwacht: *Ik hoop dat de nieuwe bisschop van het bisdom Rotterdam dicht bij de mensen staat en ziet dat de kerk de opdracht heeft gekregen om op te komen voor de zwakkeren in de samenleving en dit ook uitdraagt. Een bisschop met een diaconaal hart die alle Rotterdammers weet te inspireren om zich met geloof, hoop en liefde in te zetten voor het goede.*

Tenslotte stel ik dezelfde vraag aan **Bert Kuipers**, Dominee van de Grote of St. Laurenskerk in het hartje van onze stad. *Als nieuwe bisschop voor Rotterdam zie ik graag iemand die wijs is, kan luisteren, inclusief denkend en werkend, prikkelend en wervend, zo dat wij protestanten ook met deze mens in zee zouden willen. Dan mag de sedes wat mij betreft in de Laurens staan. Maar... mag het ook een vrouw zijn? Niet te jong, eind dertig of zo?.*

Ik las deze wensen en dacht: 'Zou niet gek zijn'. Weet je wat? Op de dag van de bekendmaking stuur ik een mooie bos rozen naar HEM toe met daaraan bevestigd de wensen van Piet, Marianne, Lieke en Bert. Op het vijfde kaartje schrijf ik zelf de naam van de favoriete banketbakker van onze huidige Bisschop, dan is dat alvast geregeld.